

УЧАСТЬ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА В ІНІЦІАТИВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ «СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО»

Герасименко Максим Олександрович,
аспірант

*Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
maxreader@ukr.net
orcid.org/0000-0002-3823-756X*

У статті проаналізовано євроінтеграцію Республіки Молдова, зокрема співробітництво з Європейським Союзом у межах програми «Східне партнерство». Простежено динаміку зовнішньополітичних орієнтирів через двосторонні договори, підписані в період із 2009 р. по 2020 рр. Охарактеризовано ключові проблеми, які виникали у процесі співпраці. Окремо проаналізовано всі здобутки країни, які впливають на її теперішні економічні й соціальні можливості. Розглянуто позиції тематичних платформ у межах економічної співпраці Молдови та Європейського Союзу, зокрема в межах Східного партнерства. **Метою статті** є аналіз співробітництва Республіки Молдова з ініціативою Європейського Союзу «Східне партнерство». Основне завдання статті полягає у висвітленні стану співробітництва Республіки Молдова та Європейського Союзу в межах Східного партнерства.

Методи дослідження. Під час дослідження було використано метод аналізу, за допомогою якого висвітлено співробітництво Республіки Молдова та Європейського Союзу в ініціативі «Східне партнерство». У процесі дослідження стану двосторонньої співпраці Молдови та Європейського Союзу було використано індуктивний і дедуктивний методи. Для визначення структури співпраці на двосторонньому та регіональному рівнях використано методи синтезу й узагальнення.

Результати. Встановлено, що в межах Східного партнерства Республіка Молдова пройшла довгий і тернистий шлях. Країна бере участь у низці розроблених Європейським Союзом програм, які дають змогу стежити за успіхами виконання поставлених перед державою завдань і всіляко надавати допомогу в разі потреби. Така співпраця проходить у двосторонньому форматі й на регіональному рівні. За 10 років такої співпраці Молдова суттєво просулася в напрямі Європейського Союзу, у найближчому десятилітті їх співпраця стане ще тіснішою.

Висновки. У ході дослідження з'ясовано, що відносини між Європейським Союзом та Республікою Молдова в межах ініціативи «Східне партнерство» є глибокими й багатограними. Країна бере участь у багатьох угодах і програмах Європейського Союзу. Обидві сторони поглиблюють відносини в межах Угоди про асоціацію. Сторони співпрацюють у контексті Договору про поглиблену і всеохоплюючу зону вільної торгівлі. Суттєву підтримку в межах Східного партнерства країни-члени надають Республіці Молдова в секторі безпеки та EUBAM (Місія Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні).

Європейський Союз зацікавлений співпрацювати з Молдовою, адже він прагне мати надійних сусідів на своїх східних кордонах, що забезпечить йому власну безпеку та подальше процвітання. Європейський Союз прагне вдосконалити демократію, забезпечення верховенства закону та дотримання прав людини в Республіці Молдова, а також сприяти підвищенню IT-безпеки та боротьбі з IT-злочинністю, посилювати заходи із запобігання стихійним лихам.

Ключові слова: Європейський парламент, Східне партнерство, Європейський Союз, Республіка Молдова, багатостороннє та двостороннє співробітництво, Угода про асоціацію.

PARTICIPATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE EUROPEAN UNION INITIATIVE “EASTERN PARTNERSHIP”

Herasymenko Maxym Oleksandrovych,

Postgraduate Student

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

maxreader@ukr.net

orcid.org/0000-0002-3823-756X

The article analyzes the European integration of the Republic of Moldova, in particular cooperation with the European Union within the “Eastern Partnership” program. The dynamics of foreign policy orientations through bilateral agreements signed in the period from 2009 to 2020 are traced. The key problems that arose in the process of cooperation are characterized. All achievements of the country, which affect its current economic and social opportunities, are analyzed separately. The positions of the thematic platforms within the framework of economic cooperation between Moldova

and the European Union, in particular within the framework of the Eastern Partnership, were considered. The **purpose of the article** is to analyze the cooperation of the Republic of Moldova with the initiative of the European Union “Eastern Partnership”. The main task of the article is to highlight the state of cooperation between the Republic of Moldova and the European Union within the Eastern Partnership.

Research methods. During the research, the method of analysis was used, with the help of which the cooperation between the Republic of Moldova and the European Union in the “Eastern Partnership” initiative was highlighted. In the process of researching the state of bilateral cooperation between Moldova and the European Union, inductive and deductive methods were used. Methods of synthesis and generalization were used to determine the structure of cooperation at the bilateral and regional levels.

The results. It has been established that the Republic of Moldova has come a long and thorny way within the framework of the Eastern Partnership. The country participates in a number of programs developed by the European Union, which make it possible to monitor the success of the tasks assigned to the state and to provide assistance in every way if necessary. Such cooperation takes place in a bilateral format and at the regional level. Over 10 years of such cooperation, Moldova has significantly advanced in the direction of the European Union, and in the coming decade their cooperation will become even closer.

Conclusions. In the course of the study, it was found that the relations between the European Union and the Republic of Moldova within the framework of the “Eastern Partnership” initiative are deep and multifaceted. The country participates in many agreements and programs of the European Union. Both sides are deepening relations within the framework of the Association Agreement. The parties cooperate in the context of the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement. Within the framework of the Eastern Partnership, member states provide significant support to the Republic of Moldova in the security sector and EUBAM (European Union Border Assistance Mission to Moldova and Ukraine).

The European Union is interested in cooperating with Moldova, because it seeks to have reliable neighbors on its eastern borders, which will ensure its own security and further prosperity. The European Union seeks to improve democracy, ensure the rule of law and respect for human rights in the Republic of Moldova, as well as contribute to the improvement of IT security and the fight against IT crime, strengthen measures to prevent natural disasters.

Key words: European Parliament, Eastern Partnership, European Union, Republic of Moldova, multilateral and bilateral cooperation, Association Agreement.

1. Вступ

Від часу здобуття незалежності 27 серпня 1991 р. Республіка Молдова прагне стати повноцінним членом Європейського Союзу (далі – ЄС). І нинішній 2022 р. подарував країні таку змогу. Зокрема, молдавани сподіваються, що у 2023 р. розпочнеться переговорний процес, а сам вступ відбудеться у 2030-х рр. разом з Україною. Наразі Молдова активно працює над реалізацією цього плану в межах співпраці з ЄС в ініціативі «Східне партнерство».

Східне партнерство являє собою ініціативу консолідації та посилення співпраці ЄС зі східними державами (Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою та Україною), є частиною Європейської політики сусідства з метою підтримки та прискорення їх поступового зближення з ЄС.

Ініціатива офіційно започаткована 7 травня 2009 р. в межах Празького саміту Східного партнерства. Вона ґрунтується на принципах спільних дій, різноманітності та обумовленості, а також на спільних цінностях, таких як демократія, правова держава, права людини, ринкова економіка, сталий розвиток і належне врядування, що є основою цього партнерства.

Східне партнерство втілюється в ширшій структурі Європейської політики сусідства, яка виникла в контексті розширення Європи у 2004 р. з метою запобігання створенню демаркаційних ліній та зближення нових східно- й південноєвропейських сусідів на політичному, економічному та ціннісному рівнях.

Метою статті є аналіз співробітництва Республіки Молдова з ініціативою ЄС «Східне партнерство». Для її досягнення у роботі необхідно було виконати такі завдання:

– висвітлити стан співробітництва Республіки Молдова та Європейського Союзу в межах Східного партнерства;

– розкрити участь держави в регіональній співпраці;

– виокремити нові пріоритети для країни.

2. Що таке Східне партнерство?

Східне партнерство є політичним інструментом ЄС, який структурує співпрацю з державами-партнерами за двостороннім (підписання й виконання угод про асоціацію, створення вільної та поглибленої зони вільної торгівлі, лібералізація візового режиму) і багатостороннім вимірами, зокрема через тематичні платформи та флагманські ініціативи. Співпраця в парламентському вимірі Східного партнерства відбувається в межах Парламентської асамблеї ЄВРОНЕСТ.

CORLEAP – це платформа, яка об’єднує країн-партнерів у межах Комітету регіонів ЄС та Форуму громадянського суспільства ЄС, що сприяє посиленню ролі громадянського суспільства в досягненні мети Східного партнерства. У 2012 р. Молдова була першою країною поза Європейським Союзом, яка організувала Форум громадянського суспільства.

Прошло більше 10 років із моменту запуску ініціативи «Східне партнерство», за цей час Республіка Молдова брала участь у різноманітних

форматах діалогу, запропонованих Європейським Союзом, при цьому іноді була ініціатором різноманітних заходів для консолідації та досягнення цілей, запропонованих у порядку денному партнерства.

Багатосторонній вимір Східного партнерства складається із чотирьох тематичних платформ:

Платформа 1 «Зміцнення інституцій та ефективне врядування»:

- реформування державного та адміністративного управління;
- верховенство права;
- безпека, CSDP (Спільна політика безпеки та оборони) та цивільний захист.

Платформа 2 «Економічний розвиток і ринкові можливості»:

- структурні реформи, зміни фінансового сектору, сільське господарство, малі й середні підприємства;
- торгівля;
- утворення цифрових ринків.

Платформа 3 «Зв'язок, енергоефективність, довкілля»:

- енергоресурси;
- транспорт;
- навколишнє середовище та зміни клімату.

Платформа 4 «Мобільність і контакти між людьми»:

- освіта, культура та молодь;
- дослідження й інновації;
- міграція, мобільність та інтегроване управління кордонами (What is the Eastern Partnership?, 2022).

3. Участь Молдови у Східному партнерстві

7 травня 2009 р. Республіка Молдова разом із п'ятьма іншими державами пострадянського простору була включена до Східного партнерства, відкритого на саміті у Празі. Тогочасний президент Республіки Молдова Володимир Воронін не був присутній на саміті, посилаючись на «політичну кризу у країні, що виникла після виборів», тому державу представляв міністр закордонних справ Андрій Стратан. У своїй промові чиновник зазначив: «Республіка Молдова є європейською державою, яка прагне стати членом Європейського Союзу, і в цьому сенсі ми докладаємо всіх зусиль для досягнення цієї мети, підтримуючи стабільний рівень співпраці з нашими партнерами, серйозно й відповідально ставимося до цього процесу та дякуємо державам – членам ЄС за постійну підтримку, яку ми відчуваємо в цьому процесі». Також міністр закордонних справ Молдови висловив свої сподівання щодо майбутньої співпраці: «Ми очікуємо активізації політичного діалогу з ЄС, підписання Угоди про асоціацію, лібералізації візового режиму та створення зони вільної торгівлі. Ці сфери будуть пріоритетними в наших відносинах, і ми запевняємо, що Молдова готова досягти цих результатів. Ми також

впевнені в підтримці ЄС у цьому плані» (Moldova la Summit-ul Parteneriatului Estic: Unde suntem, încotro ne îndreptăm, 2011).

23 липня 2012 р. у Брюсселі відбулася третя Міністерська зустріч Східного партнерства за участю міністрів закордонних справ країн – членів ЄС та країн Східного партнерства. Під час дискусії європейські чиновники відзначили Республіку Молдова як приклад успіху в межах Східного партнерства, високо оцінивши значний прогрес, досягнутий у просуванні реформ. З нагоди зустрічі під час обговорень офіційні особи розглянули поточний порядок денний відносин Молдова – ЄС та безпосередньо розвиток переговорного процесу щодо Угоди про асоціацію, а також створення зони вільної та поглибленої торгівлі.

18 квітня 2013 р. Європейський парламент схвалив укладення Угоди між ЄС та Республікою Молдова про внесення змін до Угоди про спрощення видачі віз. Угода, підписана в червні 2012 р. прем'єр-міністром Владом Філатом та єврокомісаром Сесілією Мальмстрем, була спрямована на полегшення видачі віз для громадян Молдови, які бажають подорожувати до країн Європейського Союзу. Таким чином, Республіка Молдова стала першою країною Східного партнерства, яка отримала безвізовий режим із ЄС (Consiliului UE, 2015).

27 червня 2014 р. у Брюсселі було підписано Угоду про асоціацію між Республікою Молдова, з однієї сторони, та Європейським Союзом і Європейською спільнотою з атомної енергії, з іншої. Парламент Республіки Молдова ратифікував договір 2 липня 2014 р., а Європейський парламент – 13 листопада 2014 р. Угода про асоціацію Республіки Молдова з ЄС створила нову правову базу для просування відносин між Молдовою та ЄС на новий рівень політичної асоціації та економічної інтеграції з Європейським Союзом (Ciobanu, 2018: 45).

Таким чином, Угода про асоціацію базується на інноваційному та амбітному підході, включно зі створенням комплексної та всеосяжної зони вільної торгівлі.

Саміт Східного партнерства в Ризі, який відбувся 21–22 травня 2015 р., підкреслив різницю, яка виникла між державами, що прагнуть стати членами ЄС, зокрема Республікою Молдова, Україною, Грузією, та іншими учасниками Східного партнерства: Азербайджаном, Вірменією та Білоруссю.

Саміт Східного партнерства у Брюсселі, який відбувся 24 листопада 2017 р., підкреслив важливість двосторонніх відносин між Європейським Союзом та кожною з країн Східного партнерства. На саміті було погоджено 20 постанов на 2020 р., реалізація яких наблизить Східне партнерство до громадян та їхніх потреб (What is the Eastern Partnership?, 2022).

4. Регіональне співробітництво

Важливою складовою частиною багатосторонньої дипломатії Республіки Молдова в межах Східного партнерства є регіональне співробітництво. Такий вид діяльності проявляється через розвиток політичних, охоронних і комерційно-економічних відносин та ініціатив у регіоні Центральної та Південно-Східної Європи.

Активна участь у програмах Європейського Союзу є одним із завдань процесу європейської інтеграції Республіки Молдова. Це сприяє імплементації Угоди про асоціацію як засобу посилення європейської інтеграції Республіки Молдова з використанням передової практики ЄС та сприянням контактам між людьми. Під час 7-го раунду переговорів було домовлено включити окремий розділ до Угоди про асоціацію, присвячений програмам та агентствам ЄС.

Після підписання Додаткового протоколу до Угоди про партнерство та співробітництво з Республікою Молдова 30 вересня 2010 р. було вжито послідовних заходів для розширення участі молдавських установ у програмах ЄС (Participation in EU Programs and Agencies, 2022).

Також у межах регіонального співробітництва Республіка Молдова підтримує діалог із державами-членами та секретаріатами регіональних організацій та ініціатив, забезпечує участь у зустрічах на високому рівні, на рівні міністрів, засіданнях комітетів національних координаторів або високопосадовців, засіданнях робочих груп та експертів Європейського Союзу Центральної ініціативи (ICE), Організації чорноморського економічного співробітництва (ОСЕМН), Організації за демократію та економічний розвиток (GUAM), Процесу співробітництва в Південно-Східній Європі (SEECР), Ради регіонального співробітництва (RCC) (Regional cooperation, 2022).

Ініціатива Європейського Союзу «EU4Digital» підтримує програму цифрових реформ у Республіці Молдова, пропонує низку заходів із просування ключових галузей цифрової економіки та суспільства відповідно до норм і практики ЄС, щоб забезпечити економічне зростання, створити більше робочих місць, поліпшити життя людей і допомогти бізнесу.

У межах цієї ініціативи ЄС підтримує зниження тарифів на роумінг, розвиток високошвидкісного ширококутного зв'язку для стимулювання економіки й розширення електронних послуг, поліпшення кібербезпеки, гармонізацію цифрових структур у суспільстві в різних сферах (від логістики до охорони здоров'я), удосконалення навичок роботи із цифровими технологіями та створення робочих місць у цифровій індустрії.

EU4Digital також доповнює двосторонню підтримку Молдови Європейським Союзом у розробленні нової державної системи електронних

закупівель (IT-система «М-тендер») відповідно до директив ЄС щодо державних закупівель, а також підвищення кіберстійкості (Республіка Молдова. Ініціатива EU4Digital, 2022).

Республіка Молдова є першою державою Східного партнерства, яка підписала 1 липня 2014 р. угоду про участь у Рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Horizon 2020». Ця програма відкриває нові можливості для наукового й дослідницького середовища Молдови, що наближає країну до стандартів ЄС щодо економічного розвитку через інновації.

Участь Республіки Молдова у програмі «Horizon 2020» дає змогу:

- співпрацювати як рівноправний партнер у всіх дослідженнях, оголошених Horizon 2020;
- стати частиною європейської мережі вчених, бізнес-середовища та осіб, які приймають рішення, встановлюють цілі і пріоритети європейських досліджень та інновацій;
- скористатися перевагами європейської наукової думки та перевагами у вирішенні внутрішніх проблем;
- ініціювати дослідницькі проекти;
- направляти представників до керівних комітетів і робочих груп Horizon 2020 та Європейського дослідницького простору.

Співпраця з ЄС у сфері культури ознаменувалася приєднанням Республіки Молдова до програми «Креативна Європа». Угода між Республікою Молдова та Європейським Союзом була підписана 18 березня 2015 р. та набула чинності 11 травня 2015 р. У контексті участі Республіки Молдова у програмі «Креативна Європа» в Кишиневі було створено бюро «Креативна Європа», що організовує навчальні курси, семінари та консультації з питань культури.

Erasmus+ об'єднує сім програм ЄС у сферах освіти, навчання та молоді, а також уперше підтримує спорт. Як інтегрована програма Erasmus+ пропонує більше можливостей для міжгалузєвої співпраці в цих сферах. У першому конкурсі заявок на нову програму Erasmus+ (запущену в березні 2014 р.) Республіка Молдова та країни Східного партнерства мали право брати участь у деяких заходах нової програми, а саме у програмі Жана Моне.

Після серії консультацій із представниками Європейської комісії та Митної служби Молдови було досягнуто домовленості про спеціальну участь у Митній програмі 2013 р.

З метою сприяння створенню зони вільної торгівлі та підвищення конкурентоспроможності підприємницького сектору 29 вересня 2014 р. у Брюсселі було підписано Угоду про участь Молдови у Програмі підтримки конкурентоспроможності підприємств малого й середнього бізнесу (COSME) – Молдова стала першою країною

Східного партнерства, яка приєдналася до програми ЄС. Відповідно до цієї угоди молдавські підприємці отримали підтримку в полегшенні доступу до європейського ринку, у просуванні бізнесу. Також було розпочато співпрацю в межах 3-ї багаторічної програми дій ЄС у сфері охорони здоров'я на 2014–2020 рр. «Здоров'я для зростання» (Participation in EU Programs and Agencies, 2022).

Реформа сектору безпеки також є важливим ключем до довгострокової стабілізації «сусідства» і як засіб створення підзвітних інституцій, і як частина заходів зміцнення миру й довіри. Молдова була першою країною, до якої Європейський Союз направив нового радника з реформування безпеки, щоб давати вказівки щодо реалізації національної стратегії безпеки, розвитку національної структури та потенціалу щодо CSDP (Спільна політика безпеки та оборони), сприяння участі Молдови в місіях та операціях.

На сході ЄС також зробив значний внесок у впровадження ІВМ, зокрема на молдавсько-українському кордоні, у тому числі шляхом продовження фінансування EUBAM (Місія Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні). Законодавчі межі прикордонних перевірок в обох країнах узгоджено зі стандартами ЄС та найкращими практиками. Положення про прикордонний нагляд у Молдові та Україні наближені до тих, що зазначені в Шенгенському кодексі кордонів (European Commission, 2017).

Отже, регіональне співробітництво є додатковим виміром до порядку денного європейської інтеграції та лінії комплексу механізмів зовнішньої політики Республіки Молдова, воно являє собою синергію відносин і взаємодії в межах регіональних організацій та ініціатив.

5. Нові пріоритети

На саміті Східного партнерства, який відбувся у Брюсселі 24 листопада 2017 р., було сформульовано низку пріоритетів, яких має бути досягнуто до 2020 р. Так, було наголошено на таких кроках: 1) важливості врядування ефективних, відповідальних, прозорих і демократичних інституцій, які культивуватимуть довіру людей до своїх урядів; 2) здійсненні реформ державного управління та судової системи; 3) боротьбі з корупцією; 4) співпраці та підтримці ЄС у сфері реформування сектору безпеки; 5) упровадженні інтегрованого управління кордонами; 6) запобіганні організованій злочинності, торгівлі людьми та контрабанді; 7) протидії нелегальній міграції, гібридним загрозам, тероризму та насильницькому екстремізму, зокрема через міждержавний і міжкультурний діалог; 8) підвищенні ІТ-безпеки, боротьбі з ІТ-злочинністю; 9) посиленні заходів із запобігання стихійним лихам тощо (Eni, 2018).

На сьогодні Республіка Молдова є активним учасником Східного партнерства та повністю цінує

принцип «більше за більше». Названий принцип заснований на прагматичному підході до можливостей, які пропонуються як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях із метою просування до стратегічної мети – європейської інтеграції.

У двосторонньому вимірі Молдова досягла трьох основних цілей, поставлених у 2009 р. у Празі, зокрема: політичної асоціації, економічної інтеграції та лібералізації візового режиму (Multilateral dimension, 2022). Отже, на сучасному етапі Республіка Молдова зосереджує свої зусилля на повній імплементації Угоди про асоціацію та виконанні всіх двосторонніх і галузевих угод, підписаних із ЄС.

У 2019 р. в контексті 10-ї річниці Східного партнерства Республіка Молдова зробила свій внесок у структурований процес консультацій для обговорення майбутнього стратегічного напрямку Східного партнерства, організований Європейською комісією. Представники Міністерства закордонних справ Молдови взяли участь у низці зустрічей, присвячених цій події. У вересні того ж року відбулася публічна дискусія з паном Крістіаном Даніельссоном, Генеральним директором Європейської політики сусідства та переговорів про розширення Європейської комісії. У жовтні 2019 р. в Кишиневі відбувся Форум аналітичних центрів Східного партнерства, а також візит послів ЄС з особливих доручень у справах Східного партнерства з 18 європейських держав (What is the Eastern Partnership?, 2022).

Цікавою ініціативою, яка відображає диференційований підхід, є неофіційний позиційний документ литовської делегації в Європейській народній партії «Стратегія Тріо 2030», оприлюднений у жовтні 2019 р. Зазначена пропозиція вбачала перспективним запровадження «Процесу Тріо» щодо України, Грузії та Молдови за зразком «Берлінського процесу» (2014 р.), який сприяв наближенню країн Західних Балкан до ЄС. При цьому в документі пропонувалося, щоб ЄС сприяв підтримці трьох країн із боку дружніх держав – членів ЄС. У цьому контексті йдеться про створення Групи підтримки ЄС для Тріо із числа держав, які братимуть участь у щорічних самітах лідерів (Annual Leaders Summit). Україна, Грузія та Молдова матимуть можливість приєднатися до головних політик ЄС у сфері малого й середнього бізнесу, доступу до внутрішнього ринку, цифрового порядку денного, інвестицій, інфраструктурних проєктів тощо (Resolution by the Euronest Parliamentary Assembly on the future of the Trio Plus Strategy 2030, 2020).

5 грудня 2019 р. на засіданні Ради міністрів Організації з безпеки і співробітництва в Європі у Братиславі три країни-партнери – Республіка Молдова, Грузія та Україна – підписали Спільну заяву про майбутнє Східного партнерства. У ній

було підкреслено, що принципи диференціації, з огляду на підхід «більше за більше», є ключовими для успіху Східного партнерства за можливості кожного партнера взаємодіяти з ЄС відповідно до власних можливостей, амбіцій та інтересів. Цей принцип є гарантією функціональності, актуальності та ефективності політики для всіх країн-партнерів (Foreign Ministers of Ukraine, Georgia and Moldova are for differentiation within the framework of the Eastern Partnership, 2019).

У 2020 р. основна увага всіх залучених країн та інституцій була зосереджена на підготовці до саміту Східного партнерства. Важливою подією в цьому відношенні стала публікація Європейською комісією Спільного повідомлення «Політика Східного партнерства після 2020 р.: посилення стійкості – Східне партнерство, що забезпечує результати для всіх». Цей документ відображає бачення європейських інституцій та пропозиції щодо майбутньої співпраці в межах Східного партнерства (What is the Eastern Partnership?, 2022).

Література:

1. Ciobanu N. Calea Republicii Moldova către Parteneriatul Estic: între realizări și eșecuri politice. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2018. № 37–38. С. 41–48. URL: <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/113/102> (дата звернення: 28.07.2022).
2. Eni M. Activitatea de comerț exterior a Republicii Moldova în ianuarie – februarie 2018. *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova* : site-ul. 2018. URL: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5963&parent=0> (дата звернення: 19.08.2022).
3. Foreign Ministers of Ukraine, Georgia and Moldova are for differentiation within the framework of the Eastern Partnership (5 December 2019). *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine* : website. 2019. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/76418-ministri-zakordonnih-sprav-ukrajini-gruziji-ta-moldovi-vistupajuty-za-diferencijovanij-pidkhid-u-ramkah-iniciativi-jes-skhidne-partnerstvo> (дата звернення: 28.08.2022).
4. Joint report to the European Parliament, the Council, the European economic and social Committee of the regions: Report on the Implementation of the European Neighbourhood Policy Review. Brussels, 18.05.2017, JOIN (2017) 18 final / European Commission. *Eur-Lex: Access to European Union law* : official website. 2017. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52017JC0018> (дата звернення: 28.08.2022).
5. Moldova la Summit-ul Parteneriatului Estic: Unde suntem, încotro ne îndreptăm. *UNIMEDIA*. 2011. URL: <http://unimedia.info/stiri/doc-moldova-la-summit-ul-parteneriatului-estic-unde-suntem--incotro-ne-indreptam-39583.html> (дата звернення: 28.07.2022).
6. Multilateral dimension. *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova* : website. URL: <https://mfa.gov.md/en/content/multilateral-dimension> (дата звернення: 16.08.2022).
7. Participation in EU Programs and Agencies. *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova* : website. URL: <https://mfa.gov.md/en/content/participation-eu-programs-and-agencies> (дата звернення: 26.08.2022).
8. Regional cooperation. *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova* : website. URL: <https://mfa.gov.md/en/content/regional-cooperation> (дата звернення: 19.08.2022).
9. Resolution by the Euronest Parliamentary Assembly on the future of the Trio Plus Strategy 2030: building a future of Eastern Partnership (2020/C 134/05). *Eur-Lex: Access to European Union law* : official website. 2020. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:22020P0424\(05\)&id=4](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:22020P0424(05)&id=4) (дата звернення: 18.08.2022).
10. Summitul Parteneriatului estic, Riga, 21–22 mai 2015 / Consiliului UE. *Site-ul oficial al Consiliului UE și al Consiliului European*. 2015. URL: <http://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-summit/2015/05/21-22/> (дата звернення: 15.07.2022).
11. What is the Eastern Partnership? *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova* : website. URL: <https://mfa.gov.md/en/content/what-eastern-partnership> (дата звернення: 16.08.2022).
12. Республіка Молдова. *Ініціатива EU4Digital*. URL: <https://eufordigital.eu/uk/countries/republic-of-moldova/> (дата звернення: 28.08.2022).

6. Висновки

Отже, Республіка Молдова бере активну участь в ініціативі ЄС «Східне партнерство». Від початку співпраці у 2009 р. було підписано чимало угод і договорів, прийнято Угоду про асоціацію, що стало поштовхом до нової ери співробітництва Молдови та Європейського Союзу. Також країна в межах партнерства бере активну участь у регіональній співпраці та укладає двосторонні домовленості з іншими країнами – кандидатами на членство в Європейському Союзі. Наразі Молдова сконцентрована на тому, щоб поглибити співпрацю у Східному партнерстві та виконати всі висунуті критерії для вступу до ЄС.

З огляду на те, що 23 червня 2022 р. Республіка Молдова, як і Україна, отримала статус країни – кандидата на вступ до ЄС, відносини країни з Європейським Союзом набувають нового змісту. Молдова переходить від політики сусідства до політики розширення ЄС, що може бути окремим предметом подальших наукових досліджень.

References:

1. Ciobanu, N. (2018). Calea Republicii Moldova către Parteneriatul Estic: între realizări și eșecuri politice [The route of Republic of Moldova in Eastern Partnership: between achievements and political failures]. *Istoriya-politychni problemy suchasnoho svitu – Modern Historical and Political Issues*, no. 37–38, pp. 41–48. Retrieved from: <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/113/102> [in Romanian].
2. Eni, M. (2018). Activitatea de comerț exterior a Republicii Moldova în ianuarie – februarie 2018 [Foreign trade activity of the Republic of Moldova in January – February 2018]. *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova: site-ul – National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova: website*. Retrieved from: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=168&id=5963&parent=0> [in Romanian].
3. n. a. (2019). Foreign Ministers of Ukraine, Georgia and Moldova are for differentiation within the framework of the Eastern Partnership (5 December 2019). *Ministry of Foreign Affairs of Ukraine: website*. Retrieved from: <https://mfa.gov.ua/en/news/76418-ministri-zakordonnih-sprav-ukrajini-gruziji-ta-moldovi-vistupajuty-za-diferencijovanij-pidkhid-u-ramkah-iniciativi-jes-skhidne-partnerstvo> [in English].
4. European Commission (2017). Joint report to the European Parliament, the Council, the European economic and social Committee of the regions: Report on the Implementation of the European Neighbourhood Policy Review. Brussels, 18.05.2017, JOIN (2017) 18 final. *Eur-Lex: Access to European Union law: official website*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52017JC0018> [in English].
5. n. a. (2011). Moldova la Summit-ul Parteneriatului Estic: Unde suntem, încotro ne îndreptăm [Moldova at the Eastern Partnership Summit: Where we are, where we are going]. *UNIMEDIA*. Retrieved from: <http://unimedia.info/stiri/doc-moldova-la-summit-ul-parteneriatului-estic-unde-suntem--incotro-ne-indreptam-39583.html> [in Romanian].
6. n. a. (2022). Multilateral dimension. *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova: website*. Retrieved from: <https://mfa.gov.md/en/content/multilateral-dimension> [in English].
7. n. a. (2022). Participation in EU Programs and Agencies. *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova: website*. Retrieved from: <https://mfa.gov.md/en/content/participation-eu-programs-and-agencies> [in English].
8. n. a. (2022). Regional cooperation. *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova: website*. Retrieved from: <https://mfa.gov.md/en/content/regional-cooperation> [in English].
9. n. a. (2020). Resolution by the Euronest Parliamentary Assembly on the future of the Trio Plus Strategy 2030: building a future of Eastern Partnership (2020/C 134/05). *Eur-Lex: Access to European Union law: official website*. Retrieved from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:22020P0424\(05\)&rid=4](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:22020P0424(05)&rid=4) [in English].
10. Council of the European Union (2015). Summitul Parteneriatului estic, Riga, 21–22 mai 2015 [Eastern Partnership summit, Riga, 21–22 May 2015]. *Site-ul oficial al Consiliului UE și al Consiliului European – Official website of the Council of the EU and the European Council*. Retrieved from: <http://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-summit/2015/05/21-22/> [in Romanian].
11. n. a. (2022). What is the Eastern Partnership? *Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova: website*. Retrieved from: <https://mfa.gov.md/en/content/what-eastern-partnership> [in English].
12. n. a. (2022). Respublika Moldova [Republic of Moldova]. *Inițiativa EU4Digital – EU4Digital initiative*. Retrieved from: <https://eufordigital.eu/uk/countries/republic-of-moldova/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.09.2022
The article was received 08 September 2022